

Handläggare: Susanne Forss-Gustafsson

Kvalitetsredovisning

Strukturella förutsättningar och organisation

Uppdrag

Avdelningen för förskola och äldreomsorg i egen regi ansvarar bland annat för drift, uppföljning och utveckling av de kommunala förskolorna i stadsdelen. Uppgiften är att bedriva en god förskoleverksamhet i enlighet med förskolans läroplan, ge stöd, service och beslutsunderlag till politiker, brukare, personal och allmänhet kring förskolefrågor.

Vision, värdegrund

Hägersten-Liljeholmens stadsdel erbjuder förskolor med innehållsrik, trygg och säker verksamhet. Förskolorna har spännande miljöer som inbjuder till lusten att leka och lära i samspel med andra. Barnen känner sig trygga, sedda och bekräftade. Inget barn utsätts för kränkande behandling eller diskrimineras. Ledningen, administrationen och de pedagogiska verksamheternas arbete präglas av kvalitet, professionalism, respektfullt bemötande.

.

Förutsättningar

Befolkningsutveckling och områdets karaktär

Stadsdelsområdet Hägersten-Liljeholmen har varit en stadsdel sedan juli 2007. Det är ett av de områden i staden där det byggs mest nya bostäder och med detta följer en ökad efterfrågan av förskoleverksamhet. Stadsdelen har en blandad bebyggelse med gammalt och nytt, flerbostadshus, såväl hyresrätter som bostadsrätter och småhus. En omvandling av stadsdelen pågår i många delar där såväl bebyggelse som befolkningsstruktur förändras. Stadsdelen är en ganska representativ spegling av Stockholm som helhet.

Antalet inskrivna barn i den kommunala förskoleverksamheten i stadsdelen uppgår vid SCBs mätning i oktober 2014 till 4340. Antalet inskrivna barn har varierat stort under året. Vid årets början fanns 4 535 inskrivna barn och vid årets slut 4 728 barn, en ökning med 193 barn. I stadsdelens regi finns två familjedaghem med sammanlagt 8-11 barn och 65 kommunala förskolor med 299 barngrupper samt 4 öppna förskolor. I en ständigt växande stadsdel som Hägersten-Liljeholmen förändras antalet förskolor och barngrupper under året. I genomsnitt finns det enligt SCB-statistik 15,5 barn per barngrupp (avdelning) och det finns 4,6 barn/årsarbetare.

Förskolorna och äldreomsorg i egen regi finns organiserade inom samma avdelning i stadsdelsförvaltningen med en gemensam avdelningschef. Inom avdelningen är förskolorna indelade i 3 förskoleområden som också är resultatenheter och som leds av områdeschefer. Inom varje förskoleområde finns det 5 till 8 förskoleenheter som leds av en förskolechef med ansvar för 2-6 förskolor. Förskolans organisation har som övergripande stöd en stab som under det gångna året bestått av 4 handläggare av förskolekö, 1 utredare.

Förskolornas personal

Vid SCB (Statistiska centralbyråns) mätningen i oktober 2014 fanns inom förskolan 1 021,7 årsarbetare i det pedagogiska arbetet. Motsvarande siffra för 2013 var 850 och för 2012 var det 826.

Inom förskolan finns flera yrkesgrupper/kompetenser. Andelen pedagoger med högskoleutbildning år 2014 var 38,3% enligt SCBs statistik. Andelen pedagoger med högskoleutbildning år 2012 och 2013 var ca 40 % och 2010 var det 44 %.

Andelen förskollärare har sjunkit något en rad av år. Detta beror dels på att konkurrensen om förskollärare är stor i Stockholms region och att utbildningstakten inte ligger i fas med utbyggnaden av det ökade antalet förskolor i området. Förskollärarnas löneutveckling de senaste åren har inneburit ökade personalkostnader, vilket i sin tur leder till översyn av antalet förskollärare. Höga hyror i nybyggda förskolor bidrar till budget med lite handlingsutrymme för förskolechefen.

Underlag, källor och kvalitetsarbetets genomförande

Uppdrag: Enligt skollagen ska det systematiska kvalitetsarbetet inriktas mot att uppfylla de nationella målen för utbildningen. Kravet innebär att huvudmän, förskole- och skolenheter systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla verksamheten.

Systematiskt kvalitetssystem i Hägersten-Liljeholmens förskolor:

Läroplansmål och kommunfullmäktiges mål och riktlinjer från årets budget bildar underlag till stadsdelsnämndens mål för verksamhetsområdet förskolor.

Nämndmålen styr enheternas och förskolornas arbete och uppföljning av årets verksamhet.

Varje förskolechef skriver åtaganden och förväntade resultat för sin enhet.

Analys och bedömning av måluppfyllelse samt förslag till utveckling sammanställs i samband med T2 och kvalitetsredovisning i september/oktober. Detta ger i sin tur underlag till förslag om nya mål och utvecklingsområden till nästkommande verksamhetsplan för respektive verksamhetsnivå (nämnd, förskola).

Dialog om nämndmål, åtaganden för förskolan samt förväntade resultat pågår under oktober, november och till viss del i december.

Förskoleavdelningen har haft uppföljningsdialoger med förskolecheferna kring resultat, analys och bedömning av förskolornas uppföljningar liksom vilka styrkor och utvecklingsområden som har identifierats. En utgångspunkt har varit barns rätt till likvärdig förskola och bra förskola.

Fastställande av nya mål, utvecklingsområden och uppföljningsplaner görs bland annat utifrån de analyser och förslag som framkommit vid utvärdering.

Underlag för årets uppföljning och utvärdering är

- **Stadens förskoleindikatorn** – ett självvärderingsmaterial utifrån läroplanen . Efter analys och bedömning beskrivs styrkor och utvecklingsområden samt förslag till utveckling utifrån självvärderingen
- Den årliga **brukarundersökningen** hos vårdnadshavare i förskolan. Vilken analys har gjorts av resultaten från brukarundersökningen och vilka styrkor och utvecklingsområden har identifierats?
- Utvärderingar av förskolornas **likabehandlingsplaner** och redovisning av vilka insatser som gjorts för att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar i enlighet med deras likabehandlingsplan.
- Utvärdering av **överenskommelse** mellan stadsdelens förskolor och kommunala skolor gällande **övergång från förskola till skola**. Utbildningsförvaltningen tillsammans med förskoleavdelningen sammanställer de svar som enheterna redovisar i uppföljningsenkät av överenskommelser samt initierar tillsammans med Utbildningsförvaltningen insatser för utveckling.
- **Samtliga indikatorer** som fastställts för förskolan
- Egna underlag, observationer, pedagogisk dokumentation, utvärderingsprotokoll, sammanställning av utvecklingssamtal med mera.

Likabehandling

Alla förskolor har rutiner för att hålla sina likabehandlingsplaner uppdaterade och aktuella. Redovisas ytterligare nedan under nämndmål 1.

Mål/Åtaganden

Normer och värden

NÄMNDMÅL:

I. Förskolan främjar barnens förståelse för grundläggande demokratiska värden.

Förväntat resultat

Likabehandlingsplanerna följs upp, utvärderas, hålls aktuella och revideras utifrån barngruppernas specifika behov. Förskolorna bidrar aktivt till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen

Resultat

Alla förskolor har rutiner för att hålla sina likabehandlingsplaner uppdaterade och aktuella. Föräldrar och medarbetare informeras om planens innebörd. Resultat som redovisas kring likabehandlingsarbetet är bland annat nya och omarbetade likabehandlingsplaner, tydligare arbetsgång och rutiner, en ökad medvetenhet om lagens innebörd. Insatser som beskrivs är kartläggningar av förskolans miljö och barngruppen för att förebygga och minimera risker för kränkningar och diskriminering. Olika fall har diskuterats vilket lett till reflektioner kring bemötande och förhållningssätt. Värdegrundsarbete har aktualiserats. Fortbildningsinsatser och seminarier har redovisats.

Flera förskolor redovisar olika sätt att arbeta för att utmana sina förhållningssätt och beteenden kring slentrianmässiga roller och för att öka barnens delaktighet.

Förskolans arbete med likabehandling integreras vanligen med förskolans arbete utifrån läroplanens målområde "normer och värden". Förskolorna har konkreta åtaganden för arbetet som följs upp och utvärderas för att utveckla arbetet. Förskolorna redovisar olika sätt för att bredda barnens lekmönster och intressen, men flera uttrycker att man som pedagog ständigt måste utmana sitt sätt att tänka kring beteenden och roller.

Analys och bedömning

En trend är ett allt mer medvetet arbete kring likabehandling. Pedagogers medvetna arbete skapar en god grund för integration, respektfullt bemötande och likabehandling.

De förskolor som har haft kartläggningsmetoder som är gemensamma och som tydligt har identifierat syftet med metoden, kan också ange specifika insatser och önskad utveckling utifrån sin kartläggning. Dessa insatser kan i sin tur också följas och utvärderas om de har beskrivits som ett önskvärt och bedömningsbart mål med förväntade resultat.

En del förskolor kan behöva utveckla sin systematik kring hur de identifierar barnens behov. Erfarenhetsutbyte mellan pedagoger kan vara ett sätt utveckla arbetet.

Exempel på fungerande metoder är:

- Mallar med gemensamma frågor inför kartläggning av barngrupper som stöd för att identifiera varje enskilt barns samt barngruppens behov av utveckling och lärande
- Arbetslaget har gemensamt formulerat behoven i barngruppen. Det finns en gemensam bild av vad man vill åstadkomma.
- Arbetslaget har formulerat vilka arbetssätt man ska använda för att ge både gruppen och varje barn stöd och utmaning i sin utveckling och sitt lärande

Utveckling och Lärande

NÄMNDMÅL:

2. Förskolan ger barnen utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter.

Förväntat resultat

Förskolorna följer varje barns utveckling och lärande. Förskolorna ger nya utmaningar utifrån barnens kunskaper, erfarenheter och intressen i språk, matematik, naturvetenskap, teknik och skapande.

Resultat

Förskolornas åtaganden och förväntade resultat beskriver huvudsakligen vad barnen skall få lära och vara med om under året. De fångar väsentligheter och har uttryckt vad barnen ska få lära och vara med om vad gäller språk och kommunikation, matematik, natur och teknik, skapande.

Analys och bedömning

De förskolor som har formulerat tydliga och uppföljningsbara förväntade resultat med har också bidragit till en tydlighet kring vad pedagogen förväntas göra i sitt arbete.

Förskolor som haft uppföljningsmallar eller uppföljningsfrågor som stöd har lättare att veta vad som ska dokumenteras och analyseras. Det ger i sin tur bra underlag för kommunikation och samverkan med hemmet.

Brukarundersökning visar att föräldrarna är nöjda och mycket nöjda med förskolornas arbete kring utveckling och lärande (80% nöjda). De är däremot inte så nöjda med förskolornas arbete för att ge barnen möjlighet att ta del av stadens kulturutbud (43 % nöjda).

För att på stadsdelsnivå och områdesnivå kunna se mönster och tendenser har förskoleavdelningen prövad en modell för uppföljning där förskoleenheterna ska redovisa styrkor och utvecklingsområden. Förhoppningen var att detta även skulle bidra till att förskolan mer medveten tog ställning till vad som fungerade väl och vad som behövde utvecklas inom verksamheten.

Få förskolor har tydligt uttryckt vilka styrkor och utvecklingsområden de har identifierat. Detta kan ha flera orsaker. Styrkor och utvecklingsområden kan vara olika för olika barngrupper och på olika förskolor inom enheten. Det kan upplevas svårt att sammanfatta. Ett annat skäl är att man har utvärderat på ett annat sätt.

Avdelningens dialoger med förskolans ledning om det systematiska kvalitetsarbetet har uppfattats intressanta och meningsfulla för samtliga inblandade parter. Dialogerna ger förtydligande kring arbetets inriktning och resultat som är värdefullt.

Alla förskoleenheter har inte haft dialog om systematiska kvalitetsarbetet under året. Inför kommande år kan detta vara något att beakta för avdelningens arbete.

Förskola och hem

NÄMNDMÅL:

3. Förskolan erbjuder föräldrarna goda möjligheter till samverkan.

Förväntat resultat

Förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll. Förskolan för fortlöpande samtal med föräldrarna kring de egna barnens trivsel, utveckling och lärande. Kommunikationen präglas av respektfullt bemötande och lyhördhet.

Resultat

Resultaten visar även i år att föräldrarna i huvudsak är mycket nöjda alternativt nöjda med förskolan. Nöjdheten bland föräldrarna har som helhet ökat inom samtliga frågeområden jämfört med föregående år. Dialog förs med föräldrarna och inom personalgruppen om brukarundersökningens resultat samt vilka åtgärder som ska vidtas. Hur föräldrarna uppfattar kommunikationen med förskolan mäts bl.a. genom stadens årliga brukarundersökning. Synpunkter och klagomål, utvecklingssamtal och dagliga kontakter är andra sätt. Stockholms stad genomför årligen en kvalitetsmätning i stadens förskolor.

Analys och bedömning

Förskolans medarbetare har blivit allt mer medveten om vikten av kommunikation och dess innehåll utformning. Kompetensen att använda digital kommunikation har ökat hos såväl personal som vårdnadshavare. Här har kompetensutvecklingsinsatsen "PIM" för pedagoger varit en bidragande faktor till utveckling. Det har bidragit till mer professionella presentationer och dokumentation kring förskolans arbete som vårdnadshavarna kan ta del av.

De förskolor som har tydliga arbetssätt för utvecklingssamtal till form och innehåll, bidrar även detta till att tydliggöra förskolans uppdrag och skapa användbara dialoger mellan förskolan och föräldrarna om barnets behov, lärande och utveckling.

Bra rutiner för dokumentation av vad barnet varit med om under dagen gör att information till föräldrarna om barnets dag, kan ske på ett tillfredsställande sätt vid överlämning.

Det som av förskolan har kommunicerats tydligt är det som oftast får goda omdömen av föräldrarna i brukarundersökningen.

Personalen har hög medvetenhet om att deras bemötande och förhållningssätt är betydelsefullt. Reflektion kring sitt arbete och att utmanas i invanda tankesätt bidrar till förskolans utveckling. Få klagomål har inkommit om detta i förhållande till antal brukare inom förskolan.

Samverkan

NÄMNDMÅL:

4. Förskolan har ett gott samarbete med skolan, socialtjänsten, landsting och andra parter för att stödja barnets allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

Förväntat resultat

Förskolan följer de samverkansmodeller som framtagits gemensamt i stadsdelen. Förskolan finner former för att avrunda och avsluta förskoleperioden. Vid övergångar till nya verksamheter ska särskild uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd.

Resultat

Förvaltningen och förskolorna har en rad samarbeten internt och externt, det är av stor vikt att grundläggande rutiner och goda kontaktytor finns för samverkan. Utvärderingar av arbetet har varit grund för utveckling av det fortsatta samarbetet.

Förskolornas kvalitetsredovisningar som här fokuserar på barnens övergång från förskola skola visar att förskolorna har goda rutiner för detta och särskilt bra för barn i behov av särskilt stöd. Många förskolor önskar att skolorna som mottagande part var mer tillmötesgående och visade större intresse vid överlämning mellan förskolan och skolan.

Olika mötesfora har utvecklats för samverkan bland annat med utbildningsförvaltningen, socialtjänsten och skolorna i stadsdelen för att utveckla och samverka kring förebyggande arbete och övergång mellan förskolan och skolans verksamheter.

Förskolan kan på många sätt förbereda arbetet med barnens övergång till förskoleklass och skola. Vanligen fungerar det väl. När det gäller barn i behov av särskilt stöd fungerar det mycket väl.

Analys och bedömning

När samarbetet inte fungerar helt tillfredställande handlar det om oftast om att förskolan och skolan har olika förväntningar på hur samverkan ska ske eller att en part inte följer överenskommelsen. Stadsdelen har fått huvudansvaret för att samverkan ska fungera, men styr inte över skolans eller enskilda anordnares verksamheter.

Kvalitetsindikatorn

Förskolorna ska efter analys och bedömning beskriva sina styrkor och utvecklingsområden samt förslag till utveckling utifrån självvärderingen.

Självvärderingen genomsnittliga resultat (3,69) ligger något över stadsdelsnämndens förväntade årsmål på (3,6) och sammanfaller med Kommunfullmäktiges förväntade årsmål (3,7). Föregående års värdering var 3,47.

Det finns variationer mellan hur olika arbetslag skattar sitt arbete. Årets skattnings visar ett jämnare resultat mellan de olika målområdena och mellan förskolorna än förra året. Förskolorna har aktivt utvecklat sitt arbete där de föregående år bedömt att de behövt utveckla sitt arbete. Endast någon enstaka förskola har bedömt sitt arbete ligga under nivå 3 inom något enstaka målområde. Merparten bedömer sig ligga mellan nivå 3,5-4.

Den stora vinsten med självvärderingen är inte siffran i sig utan de samtal och utvärderingar som sker och som synliggör pedagogernas arbete med styrkor och önskvärda utvecklingsområden. Den ökade medvetenheten gör ofta att pedagogerna blir mer självkritiska. Antalet genomförda självvärderingar har ökat i år jämfört med föregående år. Så gott som samtliga förskoleenheter, 90 %, har lämnat in resultat i år. Förra året var det ca 64 %

Redovisade resultat och variationer per område är:

Område	Nivå genomsnitt	Nivå variationer
Pedagogisk miljö och material	3,54	3-4
Skapande verksamhet och olika uttrycksformer	3,64	3,0 - 5
Barns språkliga och kommunikativa utveckling	3,79	2,5-4,5
Barns matematiska utveckling	3,76	2,6-4
Naturvetenskap och teknik	3,7	3 - 5

Förskoleavdelningens analys av kvaliteten

Stadsdelens förskolor har som helhet förbättrat sina resultat både vad gäller egen skattning genom Förskoleindikatorn och genom brukarnas skattning i Förskoleundersökningen. Utifrån förskolornas resultat och analyser bedömer stadsdelsnämnden att förskolor i stadsdelens bedriver verksamhet som är säker och av god eller mycket god kvalitet i enlighet med läroplanens, kommunfullmäktiges och stadsdelsnämndens mål för verksamheten. Förvaltningen har också goda rutiner för att följa och utveckla kvaliteten.

Stadsdelens stora behov av nya förskoleplatser har påverkat förskolornas verksamhet och ekonomi i hög grad. Verksamheten påverkas av omflyttningar och kontinuerlig nyintagning i barngrupperna men även förskolans ekonomi påverkas.

Det råder stora skillnader i platsbehov mellan vår och höst. Det är svårt att snabbt ställa om verksamheten och till exempel minska antal personal under några sommar- eller höstmånader när man vet att förskolan snart har behov av dem igen. Särskilt då det råder stor konkurrensen om kompetenta medarbetare.

Med ständiga förändringarna och nystarter gäller det att ha goda rutiner och samverkan. Förskoleavdelningens uppdrag är att på olika sätt stödja förskolorna så att de får goda förutsättningar att arbeta utifrån och för att förskolorna ska ha likvärdig kvalitet. Det systematiska kvalitetsarbetet behöver ses över och vidareutvecklas.

Brukarundersökningens resultat visar att föräldrarna är mindre nöjda med hur förskolan ger deras barn möjlighet att ta del av stadens kulturutbud. Förskolans medarbetare uppfattar att denna fråga inte ger deras arbete rättvisa. Förskolorna har begränsad möjlighet att besöka och ta emot teatrar, dansare, musiker och andra professionella kulturutövare men frågan skapar stora förväntningar hos föräldrarna.

Många av förskolorna anser att de själva arbetar integrerat med skapande verksamhet och kultur. Här är föräldrarna också betydligt nöjdare enligt brukarundersökningen. Denna del av verksamheten kan behöva synliggöras för föräldrarna och förskolan kan bli tydligare i vad de erbjuder barnen att vara med om under sin förskoleperiod vad gäller kultur. Detta arbete har påbörjats och kommer att fortgå. Förskoleavdelningen ser över på vilket sätt man kan stödja förskolorna i detta arbete.

Förskoleavdelningens gemensamma insatser

- Utveckla systematiska kvalitetsarbetet

Förskoleavdelningen kommer under året se över gemensamma strukturer för uppföljning och hur avdelningens arbete kan bidra till tydlighet i prioriteringar som underlättar uppföljning och administration. Förskolornas kvalitetsredovisningar och tertialrapporter behöver kompletteras med dialoger för att ge underlag för avdelningens gemensamma utvecklingsarbete.

- **Garantiförskola**

För att bereda alla barn plats inom garantitid och minska omflyttning i förskolornas barngrupper införs en ”garantiförskola” som kan användas vid tillfälliga toppar av sökande barn.

- **Kultursamverkan**

Utveckla samarbetet med kulturproducenter och deras organisationer (DIS-dans i stan, Teatercentrum, teater- och dansgrupper med flera). De nya kontakterna kan öka barnens möjlighet att ta del av kultur.

Genom utbildning och olika aktiviteter till förskolans pedagoger ges ökad kunskap om kultur och stadens kulturutbud.

Utvecklingsområden på stadsdelsnivå

- Samarbete med bibliotek och kulturproducenter för att uppmärksamma och stödja förskolornas arbete med litteratur och kultur under barnkulturåret.
- Utveckla organisation och mottagande av förskollärarstudenter

Förslag till kommunfullmäktige

- Det finns anledning att fundera över på vilket sätt staden kan stötta förskolorna i att ha beredskap för stora variationer i antalet barn. Vid stor utbyggnadstakt och med stora barnkullar är det svårt att möta behovet av förskoleplats inom garantitid och samtidigt ha budget i balans. Flexibiliteten att kunna ta emot så stort varierande antal barn under inom en kort tid kräver under perioder ett antal tomplatser. En enskild förskola och även en stadsdel med ett stort antal förskolor med samma förutsättningar har svårt att finansiera detta.
- Verksamhetsstöd vid barn i behov av särskilt stöd har inte motsvarat behoven. Skillnaden mellan behov och tilldelning av resurser ökar kontinuerligt. Ersättningsmodellen behöver ses över.

Bilagor